

Praktyczny przewodnik po mechanizmie Konwencji europejskiej o informacji o prawie obcym (ETS nr 62) i jej protokole dodatkowym (ETS nr 97)

www.coe.int/cdj

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Praktyczny przewodnik po mechanizmie Konwencji europejskiej o informacji o prawie obcym (ETS nr 62) i jej protokole dodatkowym (ETS nr 97)

przygotowany przez
Europejski Komitet do spraw
Współpracy Prawnej (CDCJ)

Wersja francuska:

*Guide pratique sur les mécanismes de la
Convention européenne dans le domaine de
l'information sur le droit étranger (STE No 62)
et son Protocole additionnel (STE No 97)*

Wersja angielska:

*Practical guide on the mechanism of the
European Convention on information
on foreign law (ETS No. 62) and its
additional protocol (ETS No. 97)*

*Za opinie zawarte w niniejszym
opracowaniu odpowiadają jego autorzy
i niekoniecznie odzwierciedlają one
oficjalną politykę Rady Europy.*

Powielanie fragmentów tekstu (do 500 słów)
jest dozwolone, z wyjątkiem powielania
do celów komercyjnych, pod warunkiem
zachowania jego integralności, nieużywania
fragmentu w oderwaniu od kontekstu,
nieudostępniania niepełnych informacji
lub w inny sposób niewprowadzania
czytelnika w błąd co do charakteru, zakresu
lub treści tekstu. Tekst źródłowy należy
zawsze opatrzyć adnotacją: „© Rada Europy,
rok publikacji”. Wszelkie inne prośby
dotyczące powielania/tłumaczenia całości
lub części dokumentu należy kierować do
Dyrekcji Komunikacji Rady Europy (F-67075
Strasbourg Cedex) lub na adres publishing@
coe.int. Pozostałą korespondencję
dotyczącą niniejszego dokumentu należy
kierować do Wydziału Współpracy Prawnej,
Dyrekcji Generalnej ds. Praw Człowieka i
Praworządności (DGI-CDCJ@coe.int).

Projekt okładki i skład: Dział Produkcji
Dokumentów i Publikacji (SPDP), Rada Europy

Zdjęcia: © Rada Europy, Shutterstock

Niniejsza publikacja nie została poddana
redakcji przez Dział Redakcyjny
SPDP w celu poprawienia błędów
typograficznych i gramatycznych.

© Rada Europy, luty 2025
Wydrukowano w Radzie Europy

Niniejszy praktyczny przewodnik został
zamówiony przez Europejski Komitet do
spraw Współpracy Prawnej (CDCJ). Po
sprawdzeniu, CDCJ wydał zgodę na jego
publikację na swoim 103. posiedzeniu
plenarnym (19-21 listopada 2024).

Spis treści

CELE KONWENCJI I PROTOKOŁU	4
KLUCZOWE PUNKTY WNIOSKU O INFORMACJĘ	5
1. Wnioskodawca	5
2. Treść wniosku	6
3. Przesłanie wniosku	7
KLUCZOWE PUNKTY PRZYGOTOWANIA ODPOWIEDZI	9
1. Organ odpowiedzialny za przygotowanie odpowiedzi	9
2. Treść odpowiedzi	9
3. Zakres obowiązków organów państwa wezwanego	10
4. Przesłanie odpowiedzi	11

Cele konwencji i protokołu

Głównym celem [Konwencji](#) i jej [Protokołu Dodatkowego](#) jest ułatwienie zrozumienia treści prawa obcego poszczególnych państw-stron, gdy w toku postępowania pojawiają się dotyczące go pytania. Dla osiągnięcia tego celu instrumenty te ustanawiają komunikację pomiędzy organami państwa, które ma zastosować obce prawo (państwo wnioskujące) i organami państwa, z którego to prawo pochodzi (państwo wezwane).

Organy państwa wezwanego najlepiej znają prawo będące przedmiotem zapytania. Nie są one jednak odpowiedzialne za jego zastosowanie w tej konkretnej sprawie, która stała się podstawą zapytania, ani za podanie rozwiązania, czy za poradę. Ich zadanie polega jedynie na dostarczeniu organom państwa wnioskującego obiektywnej i bezstronnej informacji na temat ich prawa krajowego.

Materialny zakres wniosku jest szeroki:

- ▶ Zgodnie z Konwencją można żądać informacji dotyczących prawa materialnego oraz postępowania cywilnego i handlowego, a także organizacji sądów. Można też zwrócić się o informację o przepisach z innych gałęzi prawa, jeżeli przepisy te mają związek ze sprawą z zakresu prawa cywilnego lub handlowego.
- ▶ Na mocy Protokołu można żądać informacji w sprawach karnych, z zakresu prawa materialnego i procesowego, organizacji sądownictwa, w tym prokuratury, a także prawa dotyczącego wykonywania środków karnych.

Kluczowe punkty wniosku o informację

1. Wnioskodawca

Wnioski należy ograniczać do zasadniczych pytań, aby nadmiernie nie obciążać organów państwa wezwanego i ułatwić im skuteczne i terminowe udzielenie odpowiedzi.

a. Sprawy cywilne i handlowe

■ Ustanowiono dwie łączne zasady:

- ▶ **Pierwsza zasada stanowi, że wniosek o udostępnienie informacji dotyczących prawa obcego musi pochodzić od organu sądowego.** Istnieją dwa wyjątki od tej reguły:
 - Wniosek może zostać złożony przez inny organ, ale musi być zatwierdzony przez organ sądowy. Może go złożyć na przykład notariusz lub syndyk, który ma do czynienia z prawem obcym.
 - Zgodnie z Protokołem, wniosek może również pochodzić od dowolnego organu lub osoby działającej w ramach oficjalnego systemu pomocy prawnej lub poradnictwa prawnego. Istnieją jednak dwa ograniczenia: (i) podmioty takie muszą działać w imieniu osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej; oraz (ii) muszą działać w ramach oficjalnego systemu. Zatem stowarzyszenie, które udziela pomocy prawnej osobom w sytuacji ubóstwa, ale nie jest do tego upoważnione przez władze swojego państwa, nie może korzystać z tego mechanizmu.
- ▶ **Druga zasada stanowi, że wniosek musi dotyczyć wszczętego postępowania. Zgodnie z Protokołem wniosek taki można złożyć również w trakcie rozważania wszczęcia postępowania.** Znajomość prawa obcego może być bowiem decydująca przed wszczęciem postępowania. Przykładowo, zgodnie z Protokołem, dla organu sądowego lub jakiegokolwiek organu lub osoby działającej w ramach oficjalnych systemów pomocy prawnej lub poradnictwa prawnego w imieniu osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej, znajomość treści prawa obcego przed wniesieniem sprawy do sądu może być niezbędna. Z drugiej strony, wniosek nie może zostać złożony w celu

sporządzenia umowy. Podobnie, warunek, że wniosek musi zostać złożony w związku z postępowaniem sądowym, wyklucza zastosowanie tego mechanizmu przez urzędnika stanu cywilnego, który musi zastosować prawo obce w celu sporządzenia aktu stanu cywilnego.

b. W sprawach karnych zasady ustanawia Protokół:

■ **Wniosek może złożyć sąd, ale także każdy organ wymiaru sprawiedliwości właściwy do ścigania lub wykonywania prawomocnych wyroków.** Zatem również prokuratura może być inicjatorem takiego wniosku. Wniosek musi jednak dotyczyć przestępstw, które w momencie składania wniosku znajdują się w jurysdykcji organów wnioskujących.

■ **Wniosek można złożyć, gdy postępowanie zostało już wszczęte lub gdy rozważane jest podjęcie kroków prawnych.** W związku z tym w państwach stosujących zasadę podwójnej karalności organy mają możliwość sprawdzenia jeszcze przed wszczęciem postępowania karnego, czy warunek ten jest spełniony, tj. czy przestępstwo jest karalne na mocy prawa obcego.

2. Treść wniosku

Dla zapewnienia skuteczności procesu konieczne jest dostarczenie precyzyjnych informacji, aby organ państwa wezwanego mógł właściwie zareagować. W przeciwnym razie konieczna będzie dalsza wymiana informacji w celu wyjaśnienia wniosku, co nieuchronnie doprowadzi do opóźnień.

■ Jeśli chodzi o treść wniosku, to istotne są dwa aspekty:

- ▶ **Prawo:** w przypadku wniosku o informacje dotyczące prawa państwa wezwanego, wniosek musi być sformułowany tak precyzyjnie, jak to możliwe. Ważne jest, aby unikać żądania informacji o charakterze ogólnym. Na przykład, organ państwa wezwanego nie powinien być pytany o prawo spadkowe w ogólności, lecz o prawa małżonka pozostającego przy życiu, jeśli to one są przedmiotem sporu. Przydatne może być również podanie przez państwo wnioskujące szczegółowych informacji o swoim prawie krajowym w celu nadania kontekstu wnioskowi, w szczególności poprzez umieszczenie hiperłączy do odpowiednich przepisów.
- ▶ **Fakty:** Aby państwo wezwane prawidłowo zrozumiało wniosek i sformułowało dokładną i ukierunkowaną odpowiedź, fakty muszą zostać przedstawione tak jasno, jak to możliwe. Należy zatem unikać abstrakcyjnych pytań. Ważne jest również, aby w miarę możliwości państwo

wnioskujące nie zadawało pytań, których odpowiedź sama w sobie rozstrzygnęłaby spory, których te pytania dotyczą. Wreszcie, należy zadbać o anonimizację elementów danej sprawy, aby chronić dane osobowe zaangażowanych w nią stron.

- Można lub trzeba przedstawić dodatkowe informacje:
 - **Źródło wniosku:** należy obowiązkowo wskazać od kogo pochodzi wniosek.
 - **Postanowienie zatwierdzające wniosek:** Jeżeli wniosek nie pochodzi od organu sądowego, musi zawierać decyzję, która go autoryzuje. Jeżeli organ państwa wezwanego odrzuci wniosek, który nie został zatwierdzony, konieczna będzie ponowna wymiana informacji między właściwymi organami.
 - **Można załączyć kopie dokumentów:** (umowa, akt stanu cywilnego, opinia biegłego itp.) w celu ułatwienia organom państwa wezwanego zrozumienia przedmiotu sporu. Dokumenty te nie mogą jednak zastąpić oświadczenia o stanie faktycznym. Wysyłanie załączników powinno być ograniczone do tego, co jest absolutnie niezbędne do prawidłowego zrozumienia sprawy przez państwo wezwane.

3. Przesłanie wniosku

■ **Wymóg tłumaczenia:** Sam wniosek o udzielenie informacji i jego załączniki muszą być co do zasady sporządzone w języku lub jednym z języków urzędowych państwa wezwanego lub należy dołączyć do wniosku tłumaczenie na ten język. Jakość tłumaczenia jest kluczowa. Ryzyko nieporozumienia jest realne i zostało podkreślone przez wiele państw. W przypadku nieporozumienia odpowiedź może być niewłaściwa lub opóźniona, ponieważ konieczna będzie dalsza wymiana informacji. W praktyce, za obopólną zgodą zainteresowanych państw-stron, w wymianie informacji na dany temat można użyć innego języka (na przykład angielskiego lub francuskiego). W tym względzie istnieje [tabela](#) wskazująca języki preferowane przez organy krajowe państw-stron.

■ Ustalenia dotyczące dostarczenia wniosku:

- **Wysyłający:** Wniosek w sprawach cywilnych lub handlowych na mocy Konwencji oraz w sprawach karnych na mocy Protokołu jest przekazywany bezpośrednio do jednostki przyjmującej państwa wezwanego przez jednostkę wysyłającą lub w przypadku braku takiej jednostki, przez organ sądowy, od którego wniosek pochodzi. Zgodnie z Protokołem, wniosek w sprawach cywilnych i handlowych pochodzący od jakiegokolwiek organu lub osoby działającej w ramach oficjalnej pomocy

prawnej lub poradnictwa prawnego w imieniu osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej musi być zawsze przekazany przez jednostkę wysyłającą oficjalnie wyznaczoną przez państwo wnioskujące. Nie może on zostać wysłany bezpośrednio przez osobę formułującą pytanie. Dane kontaktowe jednostek wysyłających można znaleźć pod następującym adresem: [Punkty kontaktowe - tabela - Europejski Komitet do spraw Współpracy Prawnej](#)

- ▶ **Adresat:** wniosek musi być wysłany do jednostki przyjmującej oficjalnie wyznaczonej przez państwo wezwane. Szczegóły dotyczące jednostek przyjmujących można znaleźć pod poniższym adresem: [Punkty kontaktowe - tabela - Europejski Komitet do spraw Współpracy Prawnej](#)
- ▶ **Forma:** większość państw akceptuje przekazy elektroniczne, a nawet do nich zachęca ze względu na prostotę i szybkość tej metody przekazu.

[Tabela](#) wskazuje formy preferowane przez krajowe organy przyjmujące państw-stron.

Dla państw wnioskujących dostępny jest [Standardowy formularz wniosku](#), który został opracowany w celu uproszczenia przetwarzania wniosków przez państwo wezwane i ułatwienia przygotowania precyzyjnych odpowiedzi spełniających oczekiwania państwa wnioskującego. Korzystanie z niego nie jest jednak obowiązkowe.

Kluczowe punkty przygotowania odpowiedzi

1. Organ odpowiedzialny za przygotowanie odpowiedzi

Organy państwa wezwanego mają dwie możliwości:

- ▶ Odpowiedź może zostać sformułowana przez organ publiczny państwa wezwanego; może to być sama jednostka przyjmująca lub inny organ państwowy lub urzędowy.
- ▶ Wniosek można również skierować do podmiotu prywatnego lub wykwalifikowanego prawnika, który sformułuje odpowiedź.

Wybór między tymi dwiema opcjami pozostawiony jest uznaniu organów państwa wezwanego. Praktyka pokazuje, że druga opcja jest rzadko stosowana. Jedyne przytoczone przypadki dotyczą kwestii technicznych wymagających specjalistycznej wiedzy, której organy publiczne nie posiadają.

2. Treść odpowiedzi

- ▶ **Odpowiedź musi obiektywnie i bezstronnie informować organy państwa wnioskującego o prawie państwa wezwanego.** Nie chodzi zatem o to, by organy państwa wezwanego dostarczyły opinii na temat rozwiązania, jakie należy zastosować w odniesieniu do meritum danej sprawy. Ich zadanie ogranicza się do przedstawienia odpowiednich elementów prawa, które umożliwią organom państwa wnioskującego jego zastosowanie przy pełnej znajomości faktów.
- ▶ **W zależności od sytuacji odpowiedź musi zawierać wskazanie tekstów ustawowych i wykonawczych, które mają być zastosowane i/lub stosownego orzecznictwa.** Można przedstawić dodatkowe dokumenty, aby rzucić więcej światła na daną kwestię (dokumenty prawne, prace przygotowawcze itp.). Ponadto można dodać komentarze wyjaśniające, ale obiektywne. Co może mieć na przykład na celu wyjaśnienie relacji między różnymi cytowanymi normami lub doprecyzowanie zakresu konkretnego orzecznictwa.

3. Zakres obowiązków organów państwa wezwanego

- ▶ **Obowiązek udzielenia odpowiedzi:** Władze państwa wezwanego są zobowiązane do udzielenia odpowiedzi, jeżeli Konwencja lub odpowiednie rozdziały (I lub II) Protokołu mają zastosowanie między zainteresowanymi państwami, a wnioski mieszczą się w ich zakresie. Istnieją jednak wyjątki od tej zasady. Dzieje się tak w przypadku, gdy spór, w związku z którym złożono wniosek ma wpływ na interesy państwa wezwanego lub gdy państwo to uważa, że odpowiedź mogłaby naruszyć jego suwerenność lub bezpieczeństwo. Może to mieć miejsce na przykład w przypadku, gdy państwo wezwane samo jest stroną sporu, który doprowadził do przekazania pytania.
- ▶ **Termin na udzielenie odpowiedzi:** Jest to kluczowy punkt systemu Konwencji, a jego skuteczność można mierzyć szybkością odpowiedzi. W celu uwzględnienia specyfiki każdego wniosku, Konwencja i Protokół ustanawiają jedynie elastyczną zasadę, którą można dostosować w każdym indywidualnym przypadku. Odpowiedź powinna zatem zostać udzielona tak szybko, jak to możliwe. W związku z tym ustanowiono ogólną zasadę szybkości. Organy państwa wezwanego powinny działać tak szybko, jak to możliwe. Jeżeli na udzielenie odpowiedzi przewidziano długi okres, na przykład ze względu na złożoność odpowiedzi lub zakres badań, które mają zostać przeprowadzone, organ przyjmujący musi poinformować o tym organ, który skierował do niego sprawę.
- ▶ **Zasadniczo bezpłatnie:** Odwołanie się do mechanizmu Konwencji jest zasadniczo bezpłatne. Istnieje jednak wyjątek, gdy do przygotowania odpowiedzi angażuje się podmiot prywatny lub wykwalifikowanego prawnika i należy pokryć związane z tym koszt. Wówczas to państwo wnioskujące jest odpowiedzialne za pokrycie takiego kosztu. W celu uniknięcia komplikacji i nadmiernych obciążeń finansowych, Konwencja stanowi, że organy państwa wnioskującego muszą zostać poinformowane o wysokości przewidywanych kosztów i należy uzyskać ich zgodę na ich pokrycie. Organy państwa wnioskującego nie mogą zatem zostać zaskoczone i obciążone nieoczekiwanie wysokimi kosztami.
- ▶ **Język:** W celu uproszczenia zadania organu państwa wezwanego, odpowiedź musi zostać przesłana w jego języku. Nie jest zatem wymagane tłumaczenie. Jeśli jednak okaże się ono konieczne, to jego koszt ponoszą organy państwa wnioskującego. W praktyce, za obopólną zgodą zainteresowanych państw-stron, można przewidzieć sformułowanie odpowiedzi w innym języku (francuski lub angielski) wybranym do wymiany informacji w danej sprawie. [Tabela](#) wskazuje preferowane języki organów przyjmujących państw-stron.

4. Przesłanie odpowiedzi

- ▶ Zgodnie z Konwencją i jej Protokołem, obowiązkiem organów państwa wezwanego jest przekazanie odpowiedzi za pośrednictwem swojej jednostki przyjmującej do jednostki wysyłającej państwa wnioskującego, jeżeli wniosek został przekazany przez tę ostatnią lub do organu sądowego, jeżeli to ten skierował sprawę bezpośrednio do nich. Praktyka pokazuje, że środki elektroniczne są powszechnie akceptowane i wykorzystywane do przyspieszenia procedury. Wzywane państwa mają do dyspozycji [standardowy formularz odpowiedzi](#). Został opracowany, aby pomóc w przygotowaniu precyzyjnej odpowiedzi, spełniającej oczekiwania państwa wnioskującego. Jego stosowanie nie jest jednak obowiązkowe.

Niniejszy praktyczny przewodnik zawiera wskazówki dotyczące korzystania z mechanizmów ustanowionych w Konwencji europejskiej o informacji o prawie obcym i jej Protokole Dodatkowym. Te konwencyjne mechanizmy mają na celu ułatwienie zrozumienia i wymiany informacji na temat prawa obcego między organami państwowymi i obejmują szeroki zakres, w tym prawo i postępowanie cywilne, handlowe i karne, organizację sądownictwa i prawo dotyczące środków egzekucyjnych.

Niniejszy przewodnik został opracowany, jako praktyczne narzędzie dla wszystkich organów sądowych i funkcjonariuszy publicznych. Wyjaśnia on, jak organy krajowe powinny współpracować, określając wymogi proceduralne i merytoryczne dotyczące składania wniosków i odpowiadania na nie w najbardziej efektywny sposób.

www.coe.int/cdcj

PREMS 038126

POL

www.coe.int

Rada Europy jest wiodącą na kontynencie organizacją broniącą praw człowieka. Obejmuje 46 państw członkowskich, w tym wszystkich członków Unii Europejskiej. Wszystkie państwa członkowskie Rady Europy przystąpiły do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, traktatu stworzonego po to, by chronić prawa człowieka, demokrację i praworządność. Europejski Trybunał Praw Człowieka nadzoruje implementację Konwencji w państwach członkowskich.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE